

93249571-0	26/02/2025	הארץ - כותרת	עמוד 13	1	8.92x35.83
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

כן, הטננספר מנוגד לציונות

דימיטרי שומסקי

אין ספק שעצם העלאת רעיון העוועים בדבר טננספר של שני מיליון פלסטינים בעזה, על ידי נשיא ארה"ב דונלד טראמפ, הסבה נזק ניכר שצפויות להיות לו השלכות רעילות במיוחד על הסכר הירוק. הישראלים הפלסטינים בצד הישראלי העצימה הצהרה זו את ההזיה המופרכת, שלפיה אפשר ביום מן הימים להעלים מיליוני פלסטינים מהמרחב שבין הים לירדן. בצד הפלסטיני עשויה ביתר שאת להתגבר תחושת ההידחקות לפינה, והרי ידוע מן ההיסטוריה שבמצבים כאלה תנועות לאומיות נוטות לעתים קרובות לאבד צלם אנוש.

עם זאת, לפטפטת הטננספריסטית של טראמפ יש גם השפעות חיוביות. כך, למשל, היא העניקה לשמאל הציוני הזדמנות לנסח אחת ולתמיד את עמדתו הברורה ביחס לרעיון הטננספר, ואכן הוא לא החמיץ אותה. מנהיגו, יו"ר מפלגת הדמוקרטים יאיר גולן, הכריז מעל עמודים אלה באורח חד-משמעי כי רעיון הטננספר מנוגד לציונות.

גולן צודק. טננספריזם מעולם לא היה חלק מהדג"א הרעיוני של הציונות המודרנית. המשפט "ארץ ללא עם לעם ללא ארץ", המתואר תדיר באורח שגוי כסיסמת הציונות, היה סיסמתו של ישראל זנגוויל, שמעולם לא היה מחויב לציונות ובמרבית ימי הקריירה הציבורית שלו היה טריטוריאליסט ולא ציוני. המשפט המצוטט למכביר מיומנו של תיאודור הרצל, מ-12 ביוני 1895 — "נשתדל להעביר את האוכלוסייה הענייה אל מעבר לגבול בלי שישמרו לב, על ידי כך שניצור מקומות עבודה בארצות המערב, אך נמנע מהם קבלת כל עבודה בארצנו שלנו" — נכתב כחלק מחזון מבולבל ולפרקים חסר פשר ביחס להשתלטות על "רפובליקות דרום-אמריקאיות" כלשהן (ככל הנראה ארגנטינה, שאף ב"מדינת היהודים" מופיעה כאופציה) ולא על ארץ ישראל. זאת ועוד, במשפט הבא, שרשם ביומנו באותו היום לאחר הקטע ה"טננספריסטי" הנ"ל, הצהיר הרצל, כי "מובן מאליו שנתתיחס בסובלנות ובכבוד לבעלי אמונות אחרות, נגן על רכושם, על כבודם ועל חירותם באמצעי הכפייה הקשים ביותר" — משפט המשקף בכירור את היפוכו של הטננספריזם.

ואכן, הן תיאודור הרצל והן שאר מנהיגי הבולטים של הציונות, במרבית שנות קיומה כתנועה לאומית, סברו, כמו שהיטיב לנסח זאת זאב ז'בוטינסקי בפתיחת "על קיר הברזל" שלו, כי "בארץ-ישראל יישבו תמיד שני עמים", וכי "הרחקתם של הערבים מארץ-ישראל [היא] בלתי-מתקבלת על הדעת בהחלט".

יסודות טננספריסטיים היו חלק מהפנטזיה והפרקטיקה הציונית, אבל גם תיעוב כלפי טננספר, שאותו מבטא היום יאיר גולן

ובכל זאת, חרף ההסתייגות הרעיונית העקרונית של הלאומיות הציונית מהטננספריזם, יסודות טננספריסטיים היו גם היו חלק מהפרקטיקה הציונית, וחלק מהפנטזיה הציונית. בפרקטיקה הציונית, הביטוי המובהק ביותר של הטננספריזם התבטא כמובן באירועי הנכבה — בריחתם, ופשעי גירושם ומניעת שיבתם של כ-700 אלף פלסטינים במלחמת העצמאות. בפנטזיה הציונית — כמו בפנטזיה של כל תנועה לאומית הנתונה בסכסוך לאומי מר על אותה חלקת ארץ עם תנועה לאומית של עם אחר — אפשרות היעלמותו של העם האחר הטוען לבעלות על אותה הארץ תמיד קסמה. היא השתהה על הציונים תחושה מתקתקה של נוחות, כפי שביטא זאת דוד בן-גוריון בישיבת מרכז מפא"י ב-27 במאי 1947: "זה נוח שלא יהיו כאן ערבים, אבל יכולים להיות כאן ערבים".

אף על פי כן, ממעמקי האני הלאומי היהודי של הציונות, שהיה מודע באופן אינהרנטי להיותה של הציונות תנועה לאומית של העם הנרדף, בקעה הרתיעה הפנימית, הלאומית-יהודית, מפני האפשרות שהעם היהודי בארצו ייהפך לבן דמותם של רודפיו ונוגשיו, מגרשיו ומחוללי חורבנו לאורך הדורות מקרב העמים הזרים — וכאן אפוא נעוץ השורש העמוק, המהותי, הכואב והאותנטי של התיעוב הלאומי הציוני כלפי טננספריזם. אכן, קו ישר עובר בין האי-נוחות המסויטת שחוותה גולדה מאיר בזמן ביקורה בחיפה ימים ספורים לאחר נפילתה של העיר הערבית ("נכנסתי לבתים, היו בתים שהקפה והפיתות נשארו על השולחן, ולא יכולתי מבלי לראות בעיני שוודאי זו היתה התמונה בהרבה עיירות יהודיות"), לבין הבחילה והגועל שחשו אפילו ח"כים מהימין למשמע נאומיו של מאיר כהנא. הקו הזה נמשך עד לקביעתו הנוכחית הנחרצת של גולן, שהטננספר מנוגד לא רק לציונות אלא גם ליהדות.

חסידי הטננספר בינינו, כל אלה המריעים בלהט לאמריקאי לא-יהודי ולא-ציוני כמו המתבוללים לדורותיהם שתמיד הוקסו מוכחנותו הפראית של האדון הנוכרי — שכחו מה זה להיות ציונים ומה זה להיות יהודים. גולן הזכיר להם, ועשה בכך את הצעד הראשון לקראת השיבה של השמאל הציוני אל לבו של השיח הציוני והיהודי. משם דרכו לשותפות בשלטון, ולבסוף להובלתו — תהיה סלולה.